

Sayın Başkan,

Değerli Divan üyeleri,

Değerli TÜSİAD üyeleri, kıymetli basın mensupları, kıymetli konuklar,

Cumhuriyetimizin 100. Yılında, bu son Yüksek İstişare Konseyi toplantımızda hepinizi TÜSİAD Yönetim Kurulu adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde, ulusumuzun eşsiz fedakarlıkları ile kurulan Cumhuriyetimizin 100'üncü yaşını heyecanla, coşkuyla, gururla kutladık.

Atatürk'ün 100 yıl önce Cumhuriyet ile ortaya koyduğu Devrimci Vizyon kısa sürede devasa adımlara dönüştü.

Bu vizyona ve ruha sahip çıkmak toplumsal sorumluluğumuz, Cumhuriyet'in fedakar kurucularına manevi borcumuzdur.

Nitekim, bundan tam bir yıl önce, yine Ankara'da Konsey toplantımızda yaptığım konuşmada ikinci yüz yılımızda aklımızdan ve gönlümüzden geçen Türkiye'yi anlatmıştım.

-Daha gelişmiş,

- daha zengin,

- refahın adil dağıldığı,

- fırsat eşitliğini ve insani kalkınmasını sağlamış,

- hukukun üstün olduğu, insan haklarına eksiksiz biçimde riayet eden,

- kadınlara ve toplumun eşitsiz kesimlerine pozitif ayrımcılık yapan,

- demokrasiyi içine sindirerek yaşam tarzı haline getirmiş,

- siyasi karar alma mekanizmalarına ve yönetime geniş kitlelerin doğrudan katılımını teşvik eden,

- üretim ve tüketim standartlarıyla doğaya zarar vermeyen,

- çevreyle uyumlu,

- bilimsel bilgi üretiminde evrensel standartları yakalamış,

- Avrupa Birliği'ne tam üye olmuş güçlü ve saygın

bir Türkiye hayalimizi vurgulamıştım.

Bu Türkiye'ye ulaşmak yolunda yüzüncü yılımızda yeni bir proje başlattığımızı belirtmiştim. Bugün sizlerle bu projenin temel çıktılarını paylaşacak olmanın heyecanını yaşıyorum.

Size yukarıda çizmiş olduğum Türkiye hayali 2021'de TÜSİAD'ın 50. yılı çerçevesinde hazırlanan "Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa" çalışmasına dayanıyor. Bu çalışmada, inşa etmek istediğimiz Türkiye'yi gelişmiş, saygın, adil ve çevreci bir ülke olarak tanımlamıştık. Bu dört sütunun temelini ise insanın, bilimin ve kurumların oluşturduğunu belirtmiştik. Temel bir zihniyet değişimi üzerinden Türkiye'nin geleceğini hep birlikte inşa etme çağrısı yapmıştık.

50. yılımız için yapmış olduğumuz bu çalışmayı cumhuriyetimizin 100. Yılında bir adım öteye taşıdık. İkinci yüzyılımıza girerken, "Şimdi, söyleşme zamanı" dedik, çalıştay dizisi projemizi başlattık. Çalıştay dizimizde farklı görüşlerden, kesimlerden temsilcilerin katılımıyla, dünü bugüne, bugünü de ortak geleceğimize bağlayacak soruların cevabını aradık.

Bunun için 8 çalıştay ve bir yuvarlak masa toplantısı düzenledik. Bu 9 toplantı 5 farklı şehirde proje eş koordinatörlerimiz ve çalıştay moderatörlerimizin yönetiminde gerçekleştirildi.

Bu toplantılara farklı siyasal düşüncelerden, tecrübelerden, mesleklerden, uzmanlıklardan bir dizi fikir ve eylem insanını davet ettik. Aralarında sivil toplum üyeleri, akademisyenler, uzmanlar, iş insanları, sendika temsilcileri, çiftçiler, hukukçular, aktivistler, gazeteciler, sanatçılar ve geçmişte görev yapmış siyaset, kamu ve diplomasi temsilcilerinin bulunduğu toplam 224 katılımcı görüşlerini paylaştı.

Burada amacımız Türkiye'deki tüm pozisyonların aritmetik temsilini çalıştaylara taşımak değildi. Niyetimiz ülkemizin meseleleri üzerine düşünen, yazan, konuşan düşünce ve eylem insanlarıyla söyleşmekti.

Bu süreçte emeği geçen, başta proje koordinatörlerine, moderatörlere ve çalıştay katılımcılarına, çok teşekkür ediyoruz.

Ben de bu toplantıların tamamına izleyici ve ev sahibi konumuyla katıldım, bazılarında Yönetim Kurulu üyelerimizden de katılım oldu.

Farklı uzmanlık ve bakış açılarını bir araya getiren bu çalıştaylar çok derinlikli ve verimliydi.

Değerli Konuklar,

Asıl amacı söyleşmek olan bu projede ülkemizin önündeki temel ikilemler dört temel soru altında ele alındı.

İkinci yüzyılımıza girerken,

-“Cumhuriyeti ve demokrasiyi birlikte nasıl güçlendireceğiz?

- Küresel dönüşümlerde ulusal stratejimizi nasıl konumlandıracağız?

- Refahı artırırken adil bölüşümü nasıl yapacağız?

- Kalkınmayı sağlarken çevreyi nasıl koruyacağız?”

Türkiye'nin yeni dönemde bu ikilemleri birbiriyle nasıl uyumlaştıracacağı üzerine farklı kesimlerin beraber düşünmesi için bir zemin oluşturduk.

Farklı çalıştaylarda ele alsak da aslında konuların birbirinden çok da ayrılamadığını gördük.

Ekolojik krizin demokrasi krizinden, ekonomik krizin toplumsal krizden bağımsız düşünülemeyeceği berrak şekilde ortaya çıktı.

Sorunların çözümünün kural bazlı ve veriye dayalı yönetim sisteminden, katılımcılıktan, karar süreçlerine yerinden katılımın öneminden, kurumlar arasında iş birliği ve koordinasyonun güçlendirilmesinden geçtiğini gördük.

Farklı boyutlarıyla da olsa, her bir toplantıda eşitlik, adalet, demokrasi ve kadın kavramlarının öne çıktığını, ele alınan tüm meselelerle ilişkilendirildiğini duyduk.

Zaten bildiğimiz bir noktayı bir kez daha hatırlayarak gururlandık.

Her alanda, her düşünce yapısından, çok tecrübeli ve kıymetli, en önemlisi bilgisini iyi bir ortak gelecek için seferber etmeye hazır insanımız var.

İkinci yüzyılımız için ihtiyaç duyacağımız politikaları en iyi şekilde tasarlayabiliriz.

Bu konuda içimiz rahat olabilir.

Değerli konuklar,

Müsaadenizle dört konu başlığı altında konuşulanlardan en dikkat çekici bulduklarımızı sizlerle paylaşayım.

Değerlendirmeye Refah ve Bölüşüm konusu ile başlayacağım.

Refah ve Bölüşüm başlığında büyüme hızı, büyüyen pastadan kimin ne kadar pay aldığı, yoksulluğun derinliği ve gelir dağılımının adaletsizliği enine boyuna tartışıldı.

Bu tartışmalar kalkınma yaklaşımımızda yeni bir bakış açısına ihtiyacımız olduğunu güçlü şekilde gösterdi.

Büyümenin nimetleri bütün topluma yayılmadığı sürece, salt yüksek büyüme hızları bizi hayalimizdeki Türkiye'ye taşımayacak.

Sorun sadece gelir, tüketim ve servet eşitsizliklerinin yüksek olması değil.

Birçok eşitsizlik iç içe geçiyor.

Hayalimizdeki Türkiye'ye ulaşmak için bütün eşitsizlikleri; yani "Eğitim, toplumsal cinsiyet, dijital imkanlara erişim, özgürlüklerden faydalanma, ekolojik ve çevresel maliyetleri üstlenme, siyasi karar süreçlerine katılım, yargı ve hak arama" gibi çok çeşitli alanlardaki eşitsizliklerin hepsini çözmemiz gerekiyor.

Üstelik mevcut eğilimler eşitsizlik sorununun ileride daha derinleşebileceğinin işaretlerini veriyor.

Bu riski azaltmak, bunun için de özellikle dijital ve yeşil dönüşüm konularında şimdiden hazırlık yapmak gerekiyor.

Eşitsizliklerle mücadele etme sürecinde sorunları doğru teşhis etmeliyiz.

Bunun için veriye ihtiyacımız var.

Oysa çeşitli toplum kesimlerini içeren birçok alt alanda yeterli veri olmadığı çokça konuşuldu.

Veriye erişim olmayınca aslında yakıcı olan birçok mesele görünmez oluyor.

Benim çok sevdiğim bir söz vardır.

Bilmediğiniz bir şeyi yönetemezsiniz.

Sorunun adı konulamayınca, haliyle çözümü de olmuyor.

Değerli konuklar,

Çalıştaylar dizisindeki bir diğer başlık Çevre ve Kalkınma idi.

Bu başlığın en önemli çıktısı Türkiye'nin yaklaşımını değiştirmesi, iklim değişikliğiyle mücadele konusundaki gayretlerini artırması gerektiği.

Çevre hakkının insan hakları çerçevesinde ele alınması gerektiği de vurgulandı.

Doğru çevre ve iklim politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması için insan haklarına saygılı bir kamu idaresi ve toplumsal yaşamın önemli olduğunu, ayrıca, yeşil dönüşüm konusunda iş dünyasına yönelik beklentileri duyduk.

Türkiye'de iklim krizi ile mücadelenin gelir kaybına neden olacağı ve kalkınma hedefleriyle çelişeceği kanısı yaygın.

Oysa geleceğe baktığımızda yüksek enerji ve karbon yoğunluklu üretim yapısı rekabet gücümüz açısından sorun yaratacak.

Yatırım kararları ve sektörel politikalarda karbona kilitlenmeyecek şekilde planlamaya öncelik vermek gerekiyor.

Araştırmalar Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynaklarına geçmesi, enerji verimliliğini değer zincirinde artırması ve yeşil dönüşüme yönelmesiyle enerji güvenliğinin iyileşmesinin yanısıra, ekonomimiz açısından da büyük fırsatlar olduğunu gösteriyor.

Yirmi birinci yüzyıla yeşil dönüşüm damga vuracak.

Bu yüzden iklim değişikliğiyle mücadele yeni bir kalkınma modeli için olduğu kadar, Türkiye'nin dış politikadaki konumunun güçlenmesi açısından da önemli.

Değerli konuklar,

Cumhuriyet ve Demokrasi çalıştaylarında eşitliğin ve adaletin altını çizen, yeni bir gelecek inşa etme ihtiyacı güçlü biçimde ifade edildi.

Türkiye'nin cumhuriyet ve demokrasi tecrübesinin muhasebesi yapıldı.

Kazanımların yanı sıra eksiklikler de dile getirildi.

Cumhuriyetimizin; egemenliğin ulusa devri, eşit vatandaşlık, eğitim ve fırsat eşitliği, kurumsallaşma, laiklik, kadın hakları gibi çok önemli kazanımları var.

Cumhuriyetin en önemli kazanımlarından laiklik konusunda geniş bir sahiplenme olduğunu da gördük.

Çalıştaylarımızda farklı görüşlerden katılımcıların laikliği; cinsiyet eşitliği, eğitim, demokrasi ve eşit vatandaşlık ile ilişkilendirmesi dikkatimizi çekti.

Öte yandan, Cumhuriyetin tüm siyasal, ekonomik ve kurumsal gelişmelere rağmen, istikrarlı bir demokrasi niteliği kazanamaması sorgulandı.

Siyasal hayata katılım kanallarının açıklığı, haklar ve özgürlükler, hukukun üstünlüğü, denge ve denetleme mekanizmaları gibi başlıklardaki kazanımların kısıtlılığı konusunda çalıştaylarda genel bir kanı olduğunu gördük.

Dil, din, ırk, etnik köken, cinsiyet ayrımı olmadan, her yurttaşın eşitliği konusunda yol almamız gerektiğini duyduk.

Birey-devlet, toplum-devlet ilişkileri üzerine yeniden düşünmek gerekiyor.

"Farklılıklarla bir arada yaşama farkındalığı", yani farklı kimlik ve fikir gruplarının varlığı ile ilgili farkındalığın, geçmişe göre daha iyi düzeyde olduğunu gözlemledik.

Ortak geleceğimiz için cumhuriyet ve demokrasiyi daha güçlü şekilde bütünleştirmeye ihtiyacımız olduğunu anladık.

Tespitlerde yakalanan mutabakatın konu çözüme gelince hiç de kolay olmadığını gördük.

Hayallerimiz ortak; ama hayallere giden yollar çok çeşitli!

Fakat zor konuları bile soğukkanlılıkla, karşılıklı saygı içinde konuşma olgunluğunda olduğumuzu görüp umutlandık.

Değerli Konuklar,

Küresel Dönüşüm ve Ulusal Strateji çalıştaylarında Türkiye'nin ulusal stratejisini, yeni bir bakış açısıyla ele alması gereği ortaya çıktı.

Dünyadaki güçler dengesi değişimini, Batının değişen gücünü, ABD-Çin rekabetini, yeni küresel aktörlerin yükselişini, artan bölgeselleşme eğilimini ve kural bazlı uluslararası sistemin yeniden şekillenmesini dikkatle takip etmeliyiz.

Bu süreçler Türkiye için hem fırsatlar, hem de riskler barındırıyor.

Çalıştaylarda Türkiye'nin iç bölünmelerinin dış politikasına yansıdığı ve kimlik temelli değerlendirmelerin dış politikayı etkilediği tartışıldı.

Dış politikada Türkiye'nin ekonomik refahını artırma hedefinin gözetilmesi konusunda bir uzlaşa olduğunu gördük.

İklim, enerji, teknoloji ve göç önemli küresel gündemler olarak tartışıldı.

Tartışılan konulardan birisi Türkiye'nin içinde yer aldığı ittifak sistemi.

Türkiye'nin ittifaklara dahil olma biçimleri ve stratejik özerkliği ile ilgili katılımcıların görüşleri farklılaşsa da, temel uzlaşa Türkiye'nin mevcut ittifaklarından vazgeçmemesi noktasındaydı.

Dünyadaki çoklu kriz ortamında Avrupa ile ilişkilerin daha da önem kazandığı çalıştaylarımızda değinilen bir diğer konuydu.

Nitekim, biz de geçtiğimiz haftalarda Yönetim Kurulu olarak Brüksel ve Berlin'de bir dizi üst düzey temas gerçekleştirdik.

Başta Avrupa Parlamentosu, AB Komisyonu ve Almanya'daki muadil örgütümüz olmak üzere, yaptığımız tüm temaslarda AB-Türkiye Gümrük Birliği'nin güncellenmesini vurguladık. Türkiye'nin AB entegrasyon sürecinin korunması gereğinin altını çizdik.

Geçen hafta açıklanan AB-Türkiye Siyasi, Ekonomik, Ticari İlişkilerin Durumu raporu uzun bir aradan sonra AB'nin yaklaşım değiştirme kararının önemli bir yansıması oldu.

Belli ki, giderek karmaşıklaşan, zorlaşan jeopolitik ortam; AB'nin güvenliğini güçlendirme arayışları çerçevesinde, Türkiye-AB ilişkilerinde olumlu bir etki yaratmış durumda.

Küresel gelişmeler Türkiye ve AB'yi birbirine doğru itiyor.

İki taraf için de diğerinin vazgeçilmezliği daha iyi ortaya çıkıyor.

Bu raporla birlikte AB-Türkiye ilişkilerinin tüm alanlarda güven ve uzlaşa temelinde gelişmesini bekliyoruz. Umuyorum ki, açılan fırsat penceresini karşılıklı olarak iyi değerlendirebiliriz.

Değerli Konuklar,

Bu vesileyle, İsrail'in Gazze'de sürdürdüğü saldırıların karşısında duyduğumuz derin üzüntüyü tekrar ifade etmek isterim.

Sivil kayıpları önlemek için başlatılan girişimlerin bir an önce sonuçlanarak, kalıcı ateşkese ulaşılmasını temenni ediyoruz.

Değerli konuklar,

Konuşmamın sonunda çalıştaylarımızda sorduğumuz dört soruya geri dönmek istiyorum.

"Cumhuriyeti ve demokrasiyi birlikte nasıl güçlendireceğiz? Küresel dönüşümlerde ulusal stratejimizi nasıl konumlandıracağız? Refahı artırırken, adil bölüşümü nasıl yapacağız? Kalkınmayı sağlarken, çevreyi nasıl koruyacağız?"

Konuşmak gereken çok fazla konu, her konunun çok fazla ayrıntısı, her ayrıntının çok fazla tarafı var.

Üstelik hepsi birbirini ilgilendiriyor.

Yani işimiz çok zor ve çetrefilli.

Bakış açımızda radikal değişim şart.

Bakış açışımızı değiştirdiğimizde göreceğiz ki, zor sorunlar kolaylaşacak.

Çünkü birinin çözümü, diğerlerini de çözüme yaklaştıracak.

Biz biliyoruz ki, sorunları çözmek için ihtiyaç duyduğumuz akla, bilgiye ve tecrübeye sahibiz.

Tecrübeliyiz. Yüz yılın birikimine dayanıyoruz.

Bilgeyiz. Kimlik farklılıkları bizi ayırıştırmasın.

Farklılıklarımız ortak gelecek hayalimizi zenginleştirir.

Ferasetimiz var. Kazanımlarımızı olduğu kadar eksikliklerimizi de biliriz.

Coğrafyamız bir ateş çemberine dönmüşken, dünyada çok çeşitli savrulmalar yaşanırken, bir yüz yıl önce yazmıştık, yine destan yazabiliriz

Biz ülkemizin potansiyelinin çok yüksek olduğuna inanıyoruz. Bu potansiyeli harekete geçirmek için azimliyiz, kararlıyız.

Bu noktada iktidarıyla, muhalefetiyle, tüm siyasi aktörlere bir çağrı yapmak istiyorum.

Bütün kazanımlarımızı üst üste koyalım, kilitleri açalım, çözüm için yeni yollar bulalım.

Bunun için gereken tartışma ve uzlaşma zeminini sağlama sorumluluğu siyaset kurumuna düşüyor.

Gelin, ikinci yüzyılımızda ihtiyaç duyduğumuz sıçrama için demokratik tartışma ve toplumsal diyalog kapılarını açalım!

Sözlerime burada son veriyor, dikkatiniz için hepinize teşekkür ediyorum.